

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 4 och 7 a § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten och 24 a § och 31 § i lagen om rehabiliteringspenning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att bestämmelserna i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten gällande ersättning av kostnader för resor i samband med rehabilitering ändras så, att de på motsvarande sätt som i förslaget gällande sjukförsäkringslagen vid betalning av ersättningen möjliggör ändringar som följer av samordning av resor. I samband med detta föreslås att självriskerna för ersättningar för resekostnader som ersätts enligt sjukförsäkringslagen och resekostnader enligt bestämmelsen om rehabilitering förenas. I fråga om rehabiliteringsresor föreslås emellertid också att samordningen av resor inte tillämpas på resor i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade.

I propositionen föreslås dessutom att om en del av det maximianslag som årligen anvisats för rehabilitering enligt prövning och som är avsett för individuell rehabilitering inte har använts, kan det enligt förslaget användas för individuell rehabilitering enligt prövning under de följande åren.

I propositionen föreslås också att lagen om rehabiliteringspenning skall innehålla bestämmelser om ersättning för uppehälle som betalas enligt prövning för tiden för rehabiliteringen. Ersättningsbeloppet föreslås dessutom bli höjt från 5,05 euro till 8 euro per dag.

Vidare föreslås att rehabiliteringspenning

enligt huvudregeln som till beloppet motsvarar sjukdagpenningen, rehabiliteringspenning som betalas för tiden för yrkesinriktad rehabilitering, rehabiliteringspenningens minimibelopp, rehabiliteringspenning för den som erhållit en föregående förmån, rehabiliteringspenningens minimibelopp för yrkesinriktad rehabilitering samt rehabiliteringspenningens minimibelopp för unga handikappade årligen skall justeras med arbetspensioindex i enlighet med 9 § i lagen om pension för arbetstagare om förmånen betalas ut. Enligt lagen om rehabiliteringspenning justeras årligen med hjälp av arbetspensioindex även utgångsnivån för det till ett eurobelopp bundna minimibeloppet av rehabiliteringspenning för den som genomgår yrkesinriktad rehabilitering samt utgångsnivån för det till ett eurobelopp bundna minimibeloppet av rehabiliteringspenning för unga handikappade.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den. Till de delar som gäller samordning av resor och självrisk för resekostnader har propositionen också samband med regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag (HE 50/2004 rd) och regeringens proposition om komplettering av regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag (/). Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2005.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Ersättning för resekostnader

Lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991) innehåller bestämmelser om ersättning för resekostnader som orsakas rehabiliteringsklienten. Enligt 7 a § ersätts en rehabiliteringsklient för nödvändiga och skäliga resekostnader som föranleds av sådan rehabilitering som Folkpensionsanstalten är skyldig att ordna. Dessutom kan man på motsvarande sätt ersätta resekostnader som hänför sig till rehabilitering som beviljas enligt prövning. I rehabiliteringsbeslutet meddelas i regel den rehabiliteringsplats som är målet för resan. Man ersätter även sådana resor som hänför sig till sådan undervisning eller tillägsundervisning i att använda hjälpmedel eller anordningar som beviljats av Folkpensionsanstalten. Resekostnaderna ersätts till den del de för en enkelresa överstiger 7,57 euro (självriskandel). Om de nödvändiga och skäliga resekostnaderna som föranletts av rehabilitering under samma kalenderår överstiger 151,37 euro (årlig självriskandel) skall den överskjutande delen av dessa resekostnader helt och hållet ersättas. Resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen utgör inte till ersättning berättigande resekostnader.

Enligt standardiserad tillämpningspraxis tillämpas dessutom vissa bestämmelser i sjukförsäkringslagen, bl.a. bestämmelserna om vilka färdsätt som ersätts, på resekostnader som föranleds av rehabilitering.

I regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag (RP 50/2004 rd) föreslås att bestämmelserna om ersättning av resekostnader enligt sjukförsäkringslagen skall ändras. Med stöd av den gäl-

lande sjukförsäkringslagen (364/1963) har den försäkrade rätt till reseersättning för de kostnader resan föranlett enligt det förmånligaste färdsättet med beaktande av den försäkrades hälsotillstånd eller de trafikförhållanden som rått under resan. Motsvarande principer följs också vid ersättande av resor som hänför sig till rehabilitering. I sjukförsäkringslagen har den utveckling som skett i den kollektiva landsvägstrafiken inte beaktats. Nya trafikformer som utvecklats i enlighet med kommunikationsministeriets strategi är servicetrafik, anropsstyrd kollektivtrafik, sammanlänkning av resor och samordning av transporter. Även om dessa trafikformer finns på en ort har de försäkrade ofta åkt ensamma i taxi t.ex. till hälsovårdscentralen eller sjukhuset, även om deras hälsotillstånd inte har förutsatt det.

Befolkningens stigande medelålder, det serviceboende som kommit i stället för ofentlig institutionsvård samt koncentreringen av primärvården och den specialiserade sjukvården till allt färre enheter har ökat resebehovet och förlängt resorna. Samtidigt har den reguljära busstrafiken minskat, vilket har ökat behovet av att anlita specialfordon, t.ex. taxi.

Folkpensionsanstalten har sedan 1999 ordnat försök med samordning och sammanlänkning av resor genom anlitan av taxi och andra trafikmedel. Målet har varit att finna metoder för att dämpa ökningen av resekostnaderna utan att kundservicenivån blir lidande. Resultaten av försöken har varit så positiva att det lönar sig att i hela landet i tillämpliga delar ta i bruk de metoder som använts i försöken.

Målet med propositionen är att dra nytta av de erfarenheter som erhållits genom Folkpensionsanstaltens försöksprojekt i fråga om resor som ersätts ur sjukförsäkringen så att man regelbundet börjar använda sammanlänkade transporter, servicetrafik, anropsstyrd kollektivtrafik och samtransporter i de områ-

den där sådan service ordnas. De försäkrade hänvisas till de förmånligaste till buds stående färdsätten, såsom samtransporter med taxi och minibussar.

I propositionen om komplettering av regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag föreslås att om den försäkrade på grund av sitt hälsotillstånd eller de rådande trafikförhållandena inte kan anlita för alla till buds stående, allmän kollektivtrafik är huvudregeln att den försäkrade för att vara berättigad till reseersättning skall använda sig av samtransport eller ett sammanlänkat färd-sätt när det finns möjlighet. Vid akut uppsökande av vård skall den försäkrade dock ha rätt att få ersättning enligt de faktiska kostnaderna även om samtransport eller något annat billigare färd-sätt skulle stå till buds. Med akut uppsökande av vård avses i detta sammanhang att den försäkrade inte har haft möjlighet att på förhand beställa samtransport eller göra resan enligt sammanlänk-ningsprincipen. Om den försäkrades hälsotillstånd så kräver skall han eller hon också i övrigt ha rätt att få ersättning även för sådana nödvändiga kostnader som föranleds av en resa som genomförts ensam i specialfordon, såsom taxi eller ambulans. Motsvarande reglering skall också anses ändamålsenlig när det gäller ersättande av resor som hänför sig till rehabilitering.

Eftersom man vid ersättande av resekostnaderna i samband med rehabilitering tillämpar bestämmelser som motsvarar sjukförsäkringslagen är det ändamålsenligt att de bestämmelser i sjukförsäkringslagen som gäller samordning och sammanlänkning av resor i tillämpliga delar också tillämpas på resor i samband med rehabilitering och ersättning för kostnaderna för dem. Också vid samordning av rehabiliteringsresor kan kostnadsbesparingar uppnås.

Det är emellertid inte ändamålsenligt att tillämpa samordning av resor på resor som hänför sig till medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. En stor del av resorna i samband med rehabilitering för gravt handikappade är terapiresor som genomförs flera gånger i veckan t.ex. till en fysioterapeut. Ofta förutsätter den gravt handikappades hälsotillstånd i vilket fall som helst att personen reser ensam i specialfordon. Dessutom är det

enligt erfarenhet svårt att med andra resor samordna resor i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade hos en privat terapeut. Därför är det ändamålsenligt att utesluta samordningen av resor från resor som sker i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade.

Självriskandelarna för resor som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen avviker till storleken från självriskandelarna för rehabiliteringsresor. Dessutom är systemen parallella, dvs. självrisker som hänför sig till sjukförsäkringen beaktas inte i rehabiliteringsresornas självrisker, och det samma gäller också i motsatt riktning. Denna parallellitet medför förutom praktiska problem för transporttjänsteleverantörerna i samband med faktureringen även en kostnadsbelastning för sådana försäkrade som gör många ersättningsberättigade resor som hänför sig till både sjukförsäkringen och rehabilitering. Denna kostnadsbelastning kan med fog anses oskälig i synnerhet för sådana försäkrade som i stor utsträckning använder både hälso- och sjukvårdens och rehabiliteringssystemets tjänster. Det kan därför anses skäligt att förena självriskerna för de här båda systemen.

Förslaget motsvarar också det som förutsetts i riksdagens svar med anledning av en proposition med förslag till ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (RSv 211/2001, RP 187/2001), dvs. att regeringen skall utreda bl.a. de verkningar självrisker i enlighet med sjukförsäkringslagen har på tjänsteanvändarnas ställning. I det principbeslut som statsrådet fattade i april 2002 i syfte att trygga hälso- och sjukvårdens framtid konstateras att bestämmelserna om klientavgifter och avgiftstak skall revideras. Förenandet av sjukförsäkrings och rehabiliteringens självrisker är en del av denna utveckling.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att 7 a § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten ändras och att ett nytt 2 och 3 mom. fogas till paragrafen. Enligt det föreslagna 1 mom. ersätts rehabiliteringsklienten för nödvändiga och skäliga resekostnader som föranleds av rehabiliteringen på det sätt som föreskrivs i 4 kap. i den föreslagna sjukförsäkringslagen. Den föreslagna hänvisningsbestämmelsen till 4 kap. i den

föreslagna sjukförsäkringslagen skall också innefatta 7 § i kapitlet om självrisker, och på det sättet kan självriskerna förenas. Förslaget motsvarar gällande lag med undantag av beloppet av självriskerna.

I praktiken innebär förslaget att självrisken per gång för resekostnader i samband med rehabilitering stiger från 7,57 euro till 9,25 euro och att den årliga självriskandelen stiger från 151,37 euro till 157,25 euro. Ändringen bör trots höjningen av självrisken anses vara positiv för de försäkrade eftersom förslaget innebär att den årliga självriskandelen blir gemensam för både resor som hänför sig till rehabilitering och resor som hänför sig till sjukförsäkringen.

Enligt det föreslagna nya 2 mom. utgör resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen inte till ersättning berättigande resekostnader. Förslaget motsvarar gällande lag.

Enligt det föreslagna nya 3 mom. skall rehabiliteringsresor kunna samordnas på det sätt som föreskrivs i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Det föreslås dock att samordningen inte skall gälla resor som genomförs av gravt handikappade.

Användning av anslag för rehabilitering som beviljas enligt prövning

Enligt lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten har Folkpensionsanstalten en lagstadgad skyldighet att ordna och ersätta yrkesinriktad rehabilitering för handikappade och medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Utöver dessa kan Folkpensionsanstalten ordna och ersätta också annan yrkesinriktad eller medicinsk rehabilitering (*rehabilitering enligt prövning*). Om detta bestäms i 4 § i lagen. Enligt 1 mom. skall för rehabilitering enligt prövning årligen användas minst ett så stort belopp som svarar mot fyra procent av det belopp som influtit i försäkrades sjukförsäkringspremier. Riksdagen bestämmer årligen i samband med budgetbehandlingen om hur stort ett större belopp för ovan nämnda ändamål högst får vara.

Enligt 2 mom. kan beloppet i fråga också

användas för förebyggande av sjukdomar samt för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avser rehabilitering och förebyggande av sjukdomar, och dessutom vid behov för utgifter för grundlig förbättring av rehabiliteringsanstalter som arbetar inom ramen för Folkpensionsanstaltens samarbetsstiftelser och av andra anstalter som Folkpensionsanstalten har understött, samt för stöd för dessa anstalters drift.

Av de ovan nämnda formerna av rehabilitering enligt prövning dimensioneras anslagen för sådan individuell rehabilitering som avses i 1 mom. på prestationsbasis. Dimensionering på prestationsbasis innebär att utgiften hänförs till det finansår då tjänsten ges.

Genom beslut om individuell rehabilitering ordnas rehabilitering för över 50 000 rehabiliteringsklienter årligen. Till rehabiliteringen hör kurser (yrkesinriktad medicinsk rehabilitering (ASLAK) och anpassningsträning) samt sådan terapi, såsom psykoterapi, som genomförs varje vecka. Av hälsoskäl och andra orsaker genomförs kurserna och terapierna inte alltid i praktiken i så omfattande utsträckning som beviljats. Folkpensionsanstalten ersätter endast kurser och terapi som genomförts och därför blir en del pengar oanvända. Andelen platser som inte utnyttjas har på många kurser varit 10 procent. Maximianslaget, det stora antalet rehabiliteringsklienter och den allmänna förekomsten av annulleringar leder tillsammans till att rehabiliteringstjänsterna i praktiken inte kan planeras på förhand så att inte åtminstone en del av de beviljade medlen förblir oanvända. Enligt hävdvunnen praxis förutsätter en användning av beloppet följande år ett beslut av riksdagen i tilläggsbudgeten. Det är inte ändamålsenligt att man i tilläggsbudgeten årligen ansöker om belopp som redan en gång beviljats.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att till 4 1 i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten fogas ett nytt 2 mom. i vilket det föreskrivs om användningen av det maximibelopp som årligen beviljas för rehabilitering enligt prövning. Om en del av det maximianslag som anvisats för rehabilitering enligt prövning och som är avsett för individuell rehabilitering inte har använts, kan det enligt förslaget användas för indivi-

duell rehabilitering enligt prövning under de följande åren. Vidare föreslås att 4 § 3 mom., vilket blir 4 mom., ändras så att Folkpensionsanstalten årligen skall lämna en utredning till social- och hälsovårdsministeriet om hur medlen för rehabilitering enligt prövning har använts. Utredningen skall innehålla specificerade uppgifter också om de medel som överförs enligt det föreslagna 2 mom. I momentet görs också en teknisk ändring i och med att 2 mom. i den gällande lagen blir 3 mom.

Ersättning för uppehålle

I 24 a § i lagen om rehabiliteringspenning (611/1991) och i 5 a § i förordningen om rehabiliteringspenning (893/1991) finns bestämmelser om grunderna för beviljande av ersättning för uppehålle som betalas enligt prövning för tiden för rehabiliteringen. Beloppet av ersättningen för uppehålle, vilket är 5,05 euro per dag, bestäms i 5 a § i förordningen om rehabiliteringspenning. Avsikten med ersättningen för uppehålle är att trygga deltagandet i rehabilitering genom att ersätta extra kostnader som deltagandet orsakar rehabiliteringsklienten. Sådana kan t.ex. vara dagliga resekostnader eller extra kost- och boendegifter som drabbar den som deltar i öppen rehabilitering eller motsvarande rehabilitering. Ersättning för uppehålle kan betalas för att trygga deltagandet i rehabilitering för tiden för undersökningar och försök som utförs i syfte att utreda behovet av och möjligheterna till rehabilitering samt för öppen rehabilitering eller annan motsvarande rehabilitering för en person vars rehabiliteringspenning är högst så stor som det belopp som avses i 17 § lagen om rehabiliteringspenning. För tiden för yrkesutbildning, läroavtalsutbildning enligt 19 § 2 mom. eller annan långvarig rehabilitering som motsvarar dessa betalas ingen ersättning för uppehålle.

Ersättning för uppehålle betalas till den som är berättigad till rehabiliteringspenning endast för den tid personen deltar i rehabilitering, eftersom de extra kostnaderna skall föranledas av själva rehabiliteringen. Därför kan ersättning för uppehålle inte erhållas för den tid man väntar till rehabilitering eller tiden mellan rehabiliteringsperioder, inte hel-

ler för en tid då rehabiliteringen tillfälligt avbrutits. Eftersom ersättningen för uppehålle är avsedd att ersätta extra kostnader som föranleds av rehabilitering införs ingen självrisktid för ersättningen för uppehålle och ersättningen kan sålunda betalas redan för rehabiliteringspenningens självriskdagar.

Det föreslås att beloppet av ersättningen för uppehålle skall regleras i lagen om rehabiliteringspenning. Beloppet föreslås bli höjt från nuvarande 5,05 euro till 8 euro per dag. Efter höjningen motsvarar nivån på ersättning för uppehålle som betalas enligt prövning nivån på ersättning för uppehålle för aktiva åtgärder enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) och lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002).

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att man till 24 a § i lagen om rehabiliteringspenning fogar ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. Det nya 2 mom. innehåller bestämmelser om beloppet av den ersättning för uppehålle som betalas enligt prövning för rehabiliteringstiden.

Eftersom beloppet av ersättning för uppehålle enligt prövning bestäms i lagen om rehabiliteringspenning måste 5 § i förordningen om rehabiliteringspenning ändras så att 1 mom. i paragrafen upphävs.

Indexjusteringar

Enligt 31 § i lagen om rehabiliteringspenning skall rehabiliteringspenning enligt huvudregeln som till beloppet motsvarar sjukdagpenningen, rehabiliteringspenning som betalas för tiden för yrkesinriktad rehabilitering, rehabiliteringspenningens minimibelopp, rehabiliteringspenning för den som erhållit en föregående förmån, rehabiliteringspenningens minimibelopp för yrkesinriktad rehabilitering samt rehabiliteringspenningens minimibelopp för unga handikappade årligen justeras med APL-index i enlighet med 9 § 2 mom. I meningen i lagen om pension för arbetstagare (395/1961) om förmånen betalas ut. Enligt lagen om rehabiliteringspenning justeras årligen med hjälp av APL-index även utgångsnivån för det till ett eurobelopp bundna minimibeloppet för rehabiliteringspenning för den som genomgår yrkesinriktad rehabilitering samt utgångsnivån för det till

ett eurobelopp bundna minimibeloppet för rehabiliteringspenning för unga handikappade.

Arbetspensionsindexen ändras fr.o.m. den 1 januari 2005. Indexsystemet för arbetspension ändras så att även pensioner som betalas ut justeras med pensionsindex, varvid vägningskoefficienten för inkomstnivåindex är 0,2 och vägningskoefficienten för konsumentprisindex är 0,8 (*arbetspensionsindex*). Då pensionen beräknas höjs förvärvsinkomsten för sin del till nivån vid beräkningstidpunkten genom en koefficient där vägningskoefficienten för inkomstnivåindex är 0,8 och vägningskoefficienten för konsumentprisindex är 0,2 (*lönekoeficient*). Det nuvarande APL-indexet för personer i arbetsför ålder slopas helt efter övergångsperioden.

Den grundläggande utgångspunkten i de förslag till utveckling som den arbetsgrupp som såsom tjänsteuppdrag utredde verkningarna av förändringarna i arbetspensionsindex var att framhäva det enhetliga i indexsystemet. Den justering av förvärvsnivån som låg till grund för förmånen eller försäkringspremierna skulle enligt arbetsgruppens uppfattning bindas vid lönekoeficienten. Vid arbetspensionsindex skulle återigen bindas justeringen av förmånen eller ersättningen i det fall att ersättningen fastställs på grundval av lönenivån. Arbetsgruppen ansåg också att det vore förnuftigt att vid folkpensionsindex binda de förmåner och ersättningar för vars justering det är ändamålsenligt att använda levnadskostnadsindex.

Beloppet av rehabiliteringspenningen räknas enligt de grunder som bestäms i sjukförsäkringslagen.

Vid beräkningen av rehabiliteringspenningens belopp höjs beloppet av förmånen enligt sjukförsäkringslagen procentuellt enligt de bestämmelser som gäller rehabiliteringspenningen vid fastställande av rehabiliteringspenning för en person som erhållit en föregående förmån. Dessutom fastställs rehabiliteringspenning som betalas för tiden för yrkesinriktad rehabilitering med högre procent än vid fastställandet av dagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Eftersom beräkningen av beloppet också i detta fall grundar sig på bestämmelserna i sjukförsäkringslagen finns det inga egna bestämmelser om index-

justering av rehabiliteringspenningen i dessa situationer, utan även index som gäller justering av grundnivån fastställs i regel enligt sjukförsäkringslagen. Riksdagen behandlar för närvarande regeringens proposition till riksdagen med förslag till sjukförsäkringslag, i vilken det föreslås att man vid justeringen av de inkomster som ligger till grund för förmåner enligt sjukförsäkringslagen övergår till att använda den lönekoeficient som avses i 7 b § i lagen om pension för arbetstagare. Samtidigt föreslås att man övergår till att använda lönekoeficienten vid justering av de inkomstgränser som ligger till grund för förmåner enligt sjukförsäkringslagen. Dessa förändringar avspeglar sig direkt i rehabiliteringspenningens förmåner på basis av hänvisningsbestämmelsen.

Med stöd av lagen om rehabiliteringspenning görs indexjusteringar antingen i den förmån som betalas ut eller i eurobeloppet för det minimibelopp av förmånen vilket bestäms i lagen. Rehabiliteringspenning som till beloppet motsvarar sjukdagpenningen och rehabiliteringspenning som betalas för tiden för yrkesinriktad rehabilitering samt indirekt rehabiliteringspenning vars belopp fastställs på basis av en föregående förmån grundar sig till sitt belopp på förvärvsinkomster och syftet med indexjusteringen är att bevara värdet av förmånen. I fråga om indexjusteringen av dessa förmåner föreslås att förmånernas värde bevaras genom att man med hjälp av pensionsindex justerar den förmån som betalas ut. Förslaget motsvarar arbetsgruppens förslag gällande grunden för indexjustering. Däremot är rehabiliteringens minimibelopp, vilket är lika stort som sjukdagpenningens minimibelopp, minimibeloppet för rehabiliteringspenning för den som deltar i yrkesinriktad rehabilitering och minimibeloppet för rehabiliteringspenning för unga handikappade sådana förmåner som är bundna till ett fast eurobelopp och som inte grundar sig på förvärvsinkomst på vilken försäkringspremier har betalats. För justering i syfte att bibehålla värdet av minimibeloppet av dessa förmåner som skall betalas ut lämpar sig det folkpensionsindex som tagits upp i den nämnda arbetsgruppen och med vilket man sålunda kompenserar höjningen av levnadskostnaderna. Nivån på förmånerna under rehabili-

teringstiden skall dock bevara sin sporrande effekt. Därför föreslås att årsjusteringen av förmåner som betalas ut också till dessa delar binds till arbetspensionsindex.

På samma grund skall även de eurobelopp som används vid fastställandet av utgångsnivån för minimibeloppet för rehabiliteringspenning som betalas för yrkesinriktad rehabilitering och minimibeloppet för rehabiliteringspenning för unga handikappade justeras årligen med hjälp av arbetspensionsindex.

2. Propositionens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Till den del som gäller ersättande av resekostnader sänker förslaget statens utgifter. Propositionen har samband med regeringens proposition om komplettering av regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag. Förslaget om ersättande av resekostnader beräknas ha följande samverkningar i fråga om sjukförsäkring och rehabilitering.

I fråga om förslaget om ersättning av resekostnader har det uppskattats att samordningen och sammanlänkningen av resor ger en inbesparing på ca 22 miljoner euro fram till år 2007. Av den summan uppgår sjukförsäkringens och rehabiliteringens andel till 8 miljoner euro med beaktande av de kostnader som föranleds av samordningen av resor. Som grund för beräkningen har använts utgifter om resekostnader som erhållits genom de försök som beskrivs ovan. När inbesparingarna beräknas bör det dock beaktas att på grund av att vissa resor är korta kan samordningen inte omfatta alla resor, t.ex. taxiresor i städer och tätorter. Dessutom måste en del av de försäkrade av hälsoskäl resa ensamma i taxi eller anlita andra dyrare färdsätt. År 2005 beräknas utgiftssänkningen uppgå till ca 1 miljon euro.

Om självriskerna för resekostnader som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen och med stöd av lagstiftningen om rehabilitering och reseersättningsystemen förenas ökar beloppet av reseersättningar som betalas till gravt handikappade rehabiliteringsklienter med 250 000 - 300 000 euro per år. Å andra sidan skulle en höjning på ca 1,7 euro av självriskerna per resa i samband med rehabili-

teringsresor och en höjning av den årliga självriskandelen med ca 5,9 euro minska utgiftsökningen på det sättet att förslaget ökar statens utgifter med 43 000 euro. Den nytta i form av en sänkning av de administrativa kostnaderna för Folkpensionsanstalten som uppnås genom sammanslagningen leder dock till att förslaget i sin helhet är kostnadsneutralt.

Ersättning för uppehälle enligt prövning har år 2003 betalats till 325 rehabiliteringsklienter för sammanlagt ca 15 000 dagar. Beloppet av förmånen har varit 5,05 euro per dag. Det föreslås att beloppet höjs till 8 euro per dag. Den utgiftsökning som föranleds av ändringen har små verkningar med tanke på statsfinanserna.

I och med att indexjusteringen binds till arbetspensionsindex i stället för APL-index för personer i arbetsför ålder uppstår kostnader som har små verkningar på statsfinanserna. De sammanlagda tilläggskostnaderna för ändringarna i indexjusteringarna av ersättning för uppehälle enligt prövning och rehabiliteringspenning uppgår till ca 50 000 euro.

Övriga konsekvenser

Förslagen om en höjning av ersättningen för uppehälle och ersättning för resekostnader har inga verkningar på jämställdhet mellan könen och skall anses könsneutrala.

Ersättningen för uppehälle som beviljas för rehabiliteringstiden släpar efter till sitt belopp, jämfört med ersättningar för uppehälle enligt andra lagar som tryggar utkomsten för aktiva åtgärder. För tiden för arbetskraftspolitiska åtgärder har den ersättning för uppehälle som betalas till en försäkrad som erhåller arbetslöshetsförmån varit 8 euro om dagen från och med ingången av 2004, och en lika stor ersättning för uppehälle betalas också till en person som deltar i en åtgärd och vars utkomst tryggas med hjälp av utkomststöd. Sålunda fungerar höjningen av ersättningen för uppehälle som beviljas enligt prövning för rehabiliteringstiden på det sättet för den försäkrade att rehabiliteringsåtgärden med tanke på ersättandet av kostnaderna är en åtgärd som är likvärdig med de andra nämnda åtgärderna.

Den föreslagna ändringen gällande ersät-

tande av resekostnader ökar olika medborgargrupperns möjligheter att enkelt genomföra resor som hänför sig till hälso- och sjukvård genom att utnyttja de transporttjänster som samhället tillhandahåller. Anlitandet av kollektivtrafik när transporter ordnas bidrar på lång sikt till att bevara busstrafik, taxitrafik och andra trafiktjänster för alla medborgargrupper, i synnerhet i glesbygden.

Utvecklingen av olika slags trafiktjänster och i synnerhet ökade samtransporter möjliggör transport från dörr till dörr också inom de områden och för de medborgargrupper som inte har tillgång till något annat färd sätt. Resultaten från de kundenkäter som gjorts inom Folkpensionsanstaltens tidigare försök visar att resenärerna har varit nöjda med verksamheten med samordning av resor. Däremot har en del av taxiföretagarna förhållit sig kritiska till samordning av resor eftersom de anser att samordningen äventyrar deras affärsverksamhet i synnerhet i konkurrenssituationer.

En sammanslagning av ersättningssystemen i fråga om resekostnader som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen och lagstiftningen om rehabilitering skulle innebära en liten kostnadsökning för enskilda då självriskerna per resa och den årliga självriskandelen stiger. Ökningen av kostnaderna per resa kan antas påverka i synnerhet kostnaden för enskilda resor som genomförs av handikappade rehabiliteringsklienter som deltar i yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringsklienter som deltar i rehabilitering enligt prövning, eftersom behovet av att få ersättning för resor som gjorts till sjukvårdsenheter hos dessa grupper av rehabiliteringsklienter kan antas vara mindre än hos rehabiliteringsklienter som deltar i medicinsk rehabilitering för gravt handikappade. Just gravt handikappade rehabiliteringsklienter som gör många sådana resor som ersätts drar mest nytta av att systemen sammanslås.

Med indexjustering avses en metod där en viss förmån eller storhet justeras utgående från en bestämd förändring i index. Den indexgrund och justeringsteknik som används kan variera beroende på användningsändamål. I socialskyddssystemen används indexjustering för att upprätthålla förmånernas värde. Utöver justering av en förmån som ut-

betalas säkerställs med hjälp av indexjusteringar att förmånen börjar på rätt nivå då den fastställs på grundval av tidigare inkomster. Bibehållandet av förmånens värde är särdeles viktigt då det är fråga om långvariga förmåner, såsom pensioner. Också i fråga om vissa kortvariga förmåner, såsom rehabiliteringspenningen, kan en justering av förmåner som betalas ut vara av betydelse med tanke på den sporrande effekten, även om nedgången i förmånens värde utan indexjustering inte är betydande.

Syftet med indexjusteringarna är att bibehålla nivån på de förmåner som betalas ut i relation till den överenskomna jämförelsenivån. Genom en indexjustering är det möjligt att bibehålla förmånens köpkraft, varvid jämförelseobjektet är prisutvecklingen. Jämförelseobjektet kan också utgöras av konsumtionsnivån eller lönenivån för motsvarande arbete, och då är syftet med justeringen att bibehålla förmånens och jämförelselörens proportionella ställning.

I en del av rehabiliteringspenningsförmånerna bestäms nivån på basis av tidigare inkomstnivå. Även försäkringspremierna fastställs utifrån inkomsterna. Ju äldre uppgiften om inkomsten är, desto väsentligare är det att justera den nominella inkomsten. I fråga om rehabiliteringspenningsförmåner sker indexjusteringen av förmåner som baserar sig på inkomst i enlighet med bestämmelserna i sjukförsäkringslagen, eftersom bestämmelserna i sjukförsäkringslagen tillämpas vid beräkningen av förmånens belopp.

Det har föreslagits att den årliga justeringen av rehabiliteringspenningsförmåner som betalas ut samt justeringen av utgångsnivån för vissa rehabiliteringspennningar till ett fast belopp skall kopplas till arbetspensionsindex. Denna indexjustering har ett mål som framför allt hänför sig till den sporrande effekten. Nivån på förmånens köpkraft tryggas genom att man använder ett prisvägt arbetspensionsindex. Tryggandet av köpkraften är viktigt med tanke på rehabiliteringsförmåner till minimibelopp om man vill säkra dragningskraften hos rehabilitering som riktar in sig på arbetslivet.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsparterna hörts. I fråga om samordning av resor grundar propositionen sig på ett betänkande av den arbetsgrupp för samordning av resor som tillsatts av kommunikationsministeriet.

När man i samband med arbetspensionsreformen beslöt att avstå från att använda APL-index för personer i arbetsför ålder inom arbetspensionssystemet inleddes till följd av denna ändring en grundläggande kartläggning av andra förmåner än pensionsförmåner som är bundna till arbetspensionsindex. Det grundläggande kartlägningsarbetet gjordes som tjänsteuppdrag i social- och hälsovårdsministeriets arbetsgrupp med företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Folkpensionsanstalten, Statskontoret, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund och Trafikförsäkringscentralen. Arbetsgruppen överlämnade sin utredning den 16 april 2003.

4. Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen har också beröringspunkter med regeringens proposition om komplettering av regeringens propo-

sition med förslag till sjukförsäkringslag (50/2004 vp), vilken likaså avses bli behandlad i samband med budgetpropositionen.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2005. Vid justering av förmåner som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § i lagen om rehabiliteringspenning eller av belopp som avses i 17 eller 17 a § i lagen den 1 januari 2005 eller därefter tillämpas 31 § i lagen. Justeringen utförs i det förhållande varmed det index-tal som avses i första meningen i 9 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för det år då rehabiliteringen inlemts avviker från det för år 2005 fastställda index-tal som avses i 9 § i lagen om pension för arbetstagare. Vid fastställande av rehabiliteringspenning enligt arbetsinkomsterna vid tidpunkten för inledandet av rehabiliteringen med hjälp av ett beräkningsschema för året i fråga höjs det belopp som erhållits på detta sätt med hjälp av index till den nivå som betalas det ifrågavarande året. Förslaget motsvarar gällande praxis.

6. Lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i denna regeringsproposition förbättrar den försäkrades förmåner och tryggar möjligheterna att använda ändamålsenliga transporttjänster i samband med rehabilitering. Regeringen anser därför att ändringarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 4 och 7 a § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 27 mars 1991 om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991) 4§ 3 mom., sådant det lyder i lag 697/2002, och 7a §, sådan den lyder i lag 641/2001, samt
fogas till 4 §, sådan den lyder i nämnda lag 697/2002, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., och till 7 a §, sådan den lyder i nämnda lag 641/2001, ett nytt 2 och 3 mom. som följer:

4 §

Annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering

 Om en del av det maximianslag som årligen anvisats för individuell rehabilitering blivit oanvänt, kan det användas för individuell rehabilitering under de följande åren.

Folkpensionsanstalten skall årligen för användningen av de medel som avses i 1 och 3 mom. utarbета en plan för de tre följande kalenderåren och årligen lämna utredning till social- och hälsovårdsministeriet om användningen av de medel som avses i denna paragraf. Närmare bestämmelser om planens innehåll utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 a §

Resekostnader

Rehabiliteringsklienten ersätts för nödvändiga och skäliga resekostnader som rehabilitering enligt denna lag medför, på det sätt som föreskrivs i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Resekostnader som föranletts av hembesök hos rehabiliteringsklienten kan ersättas om hembesöket är nödvändigt på grund av den försäkrades hälsotillstånd eller om det annars skulle vara oskäligt ansträngande för rehabiliteringsklienten att resa till serviceproducenten. Den ersättning som betalas för hembesök kan fastställas antingen i samband med konkurrensutsättning eller på basis av kilometerersättning i enlighet med sjukförsäkringslagen.

Såsom resekostnader som hänför sig till rehabilitering ersätts kostnader för resor mellan hem- och studieort i början och slutet av terminen samt en tur- och returresa per månad.

Resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen utgör inte till ersättning berättigande resekostnader.

Rehabiliteringsresor kan samordnas på det sätt som bestäms i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Vid resor i samband med medicinsk re-

habilitering för gravt handikappade tillämpas emellertid inte bestämmelserna om samordning av resor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2.

Lag

om ändring av 24 a och 31 § lagen om rehabiliteringspenning

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen av den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991) 31 §, sådan den lyder i lag 195/2001, och *fogas* till 24 a §, sådan den lyder i lag 195/2001, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

24 a §

Ersättning för uppehälle

Beloppet av den ersättning för uppehälle som betalas enligt prövning för ersättande av extra kostnader på grund av deltagande i rehabilitering är 8 euro per dag.

31 §

Indexjustering

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § i lagen om

pension för arbetstagare. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i 17 och 17 a § så som en ändring av indextalen förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005. Lagens 31 § tillämpas vid justering av förmåner som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § i lagen eller av belopp som avses i 17 eller 17 a § den 1 januari 2005 eller därefter. Justeringen utförs i ett förhållande där det indextal som avses i första meningen i 9 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare, sådan denna mening lyder i lag 1482/1995, och som fastställts för det år då rehabiliteringen inletts avviker från det för år 2005 fastställda indextal som avses i 9 § i lagen om pension för arbetstagare, sådan denna paragraf lyder i lag 634/2003.

Helsingfors den 14 september 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*

1.

Lag**om ändring av 4 och 7 a § i lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 27 mars 1991 om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten (610/1991) 4§ 3 mom., sådant det lyder i lag 697/2002, och 7a §, sådan den lyder i lag 641/2001, samt
fogas till 4 §, sådan den lyder i nämnda lag 697/2002, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och det ändrade 3 mom. blir 3 och 4 mom., och till 7 a §, sådan den lyder i nämnda lag 641/2001, ett nytt 2 och 3 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Annan yrkesinriktad och medicinsk rehabilitering

Folkpensionsanstalten skall årligen för användningen av de medel som avses i 1 och 2 mom. göra upp en plan för de tre följande kalenderåren. Närmare bestämmelser om planens innehåll utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en del av det maximianslag som årligen anvisats för individuell rehabilitering blivit oanvänt, kan det användas för individuell rehabilitering under de följande åren.

Folkpensionsanstalten skall årligen för användningen av de medel som avses i 1 och 3 mom. utarbeta en plan för de tre följande kalenderåren och årligen lämna utredning till social- och hälsovårdsministeriet om användningen av de medel som avses i denna paragraf. Närmare bestämmelser om planens innehåll utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 a §

Resekostnader

Rehabiliteringsklienten ersätts för nödvändiga och skäligen reskostnader som re-

habilitering enligt denna lag medför, på det sätt som föreskrivs i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Resekostnader som föranletts av hembesök hos rehabiliteringsklienten kan ersättas om hembesöket är nödvändigt på grund av den försäkrades hälsotillstånd eller om det annars skulle vara oskäligt ansträngande för rehabiliteringsklienten att resa till serviceproducenten. Den ersättning som betalas för hembesök kan fastställas antingen i samband med konkurrensutsättning eller på basis av kilometerersättning i enlighet med sjukförsäkringslagen.

Såsom resekostnader som hänför sig till rehabilitering ersätts kostnader för resor mellan hem- och studieort i början och slutet av terminen samt en tur- och returresa per månad. Resekostnaderna för en studerandes dagliga skolresor och dagliga resor till arbetsträning i anslutning till utbildningen utgör inte till ersättning berättigande resekostnader.

Rehabiliteringsresor kan samordnas på det sätt som bestäms i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Vid resor i samband med medicinsk rehabilitering för gravt handikappade tillämpas emellertid inte bestämmelserna om samordning av resor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2.

Lag

om ändring av 24 a och 31 § lagen om rehabiliteringspenning

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen av den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991) 31 §, sådan den lyder i lag 195/2001, och fogas till 24 a § i lagen av den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991), sådan

den lyder i lag 195/2001, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

31 §

Indexjustering

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i 17 och 17 a § så som en ändring av indextalen förutsätter.

Föreslagen lydelse

24 a §

Ersättning för uppehälle

Beloppet av den ersättning för uppehälle som betalas enligt prövning för ersättande av extra kostnader på grund av deltagande i rehabilitering är 8 euro per dag.
-----

31 §

Indexjustering

En rehabiliteringspenning som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § skall årligen indexjusteras med iakttagande av 9 § i lagen om pension för arbetstagare. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i 17 och 17 a § så som en ändring av indextalen förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Lagens 31 § tillämpas vid justering av förmåner som bestäms enligt 14, 15, 17 eller 17 a § i lagen eller av belopp som avses i 17 eller 17 a § den 1 januari 2005 eller därefter. Justeringen utförs i ett förhållande där det indextal som avses i första meningen i 9 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare, sådan denna mening lyder i lag 1482/1995, och som fastställts för det år då rehabiliteringen inletts avviker från det för år 2005 fastställda indextal som avses i 9 § i lagen om pension för arbetstagare, sådan denna paragraf lyder i lag 634/2003.
